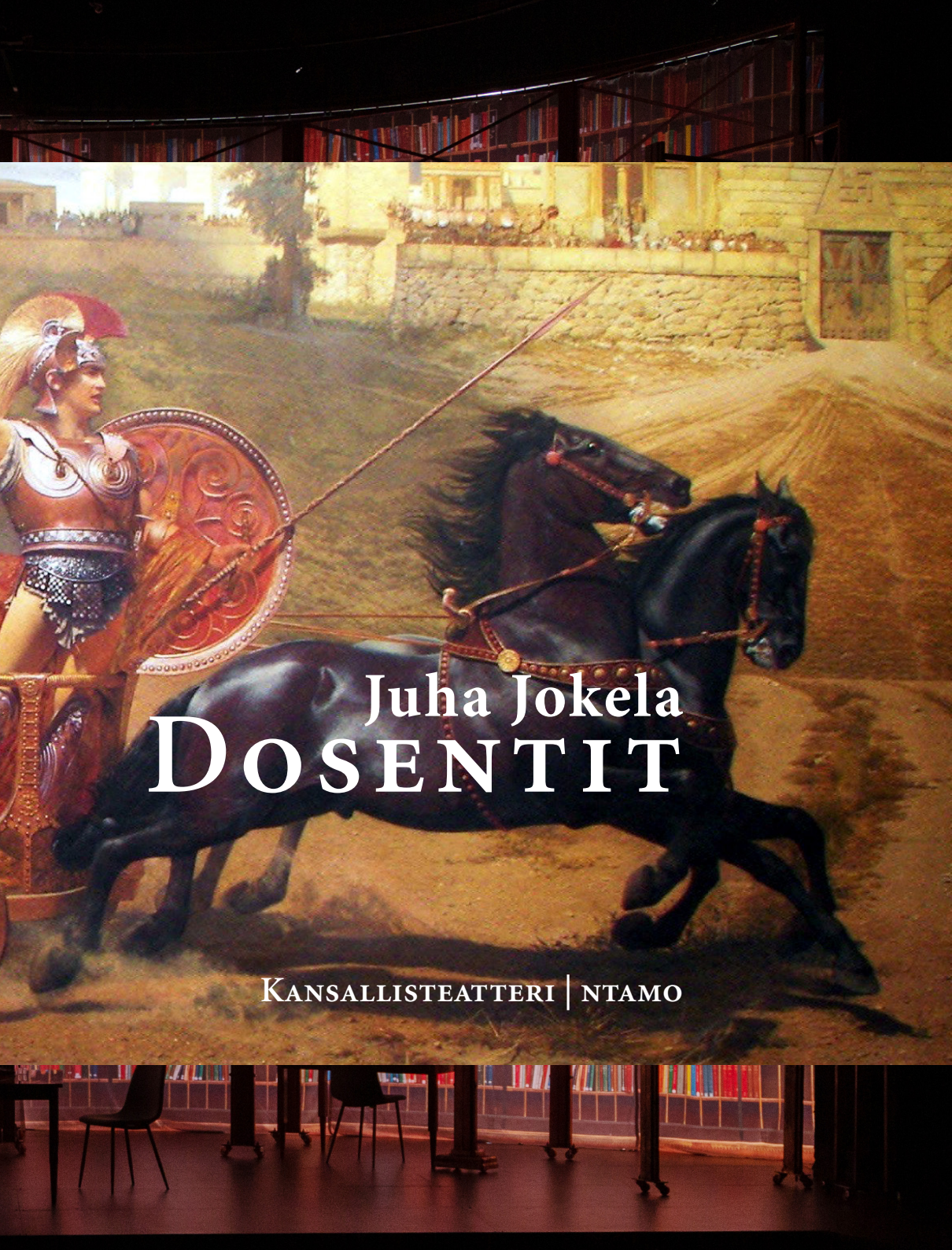

Juha Jokela
DOSENTIT

KANSALLISTEATTERI | NTAMO

DOSENTIT

Juha Jokela
DOSENTIT

SUOMEN KANSALLISTEATTERI | NTAMO

HELSINKI

2 0 2 1

Kantaesitys Suomen Kansallisteatterissa
15. syyskuuta 2021.

Esitysoikeuksia valvoo Näytelmäkulma.

© Juha Jokela

ISBN 978-952-215-828-4

ULKOASU & TAITTO

Göran de Kopior

KANNEN KUVAT

Franz Matsch, *Der Triumph des Achilles* (1892),

Wikimedia Commons;

harjoitusvalokuva *Dosentit*-näytelmästä,

Katja Naukkarinen/Kansallisteatteri

VALMISTAJA

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO

Helsinki

2021

www.ntamo.net

HENKILÖT

JOHANNA VIRTANEN

n. 45-vuotias, sosiaalipsykologian professori

FIONA ESKOLA

n. 35-vuotias, *post-doc*-tutkija

MIKKO HEINILÄ

n. 50-vuotias, yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan dekaani

EERO HENRIK PALOLA

n. 60-vuotias, käytännöllisen filosofian professori, Johannan ex-puoliso

LEENA HELANDER-KOSKELA

n. 45-vuotias, yliopiston rehtori

AAPO PALOLA

19-vuotias, abiturientti, Johannan poika

MARINA DANKOVA

n. 45-vuotias, bulgarialainen psykologian professori, Johannan rakastettu

RADION TIEDETOIMITTAJA

MAKASIINI-TV-OHJELMAN TOIMITTAJA

Kantaesityksessä Marina esiintyi vain videolla ja molemmat toimittajat kuultiin vain ääninä.

Lukuohje: Jos repliikissä on kauttaviiva (/), se tarkoittaa kohtaa, josta alkaen seuraava repliikki on ajateltu puhuttavaksi päälle.

1.

Luentosali. Yleisöluento. Johanna kävelee kateederille ja alkaa puhua mikrofoniiin.

JOHANNA (yleisölle, luento)

Kiitoksia.

Onpa hauska nähdä, että näin moni ihmistieteiden ystävä on päässy paikalle. Aina se ilahduttaa ja yllättää, että nää asiat tässä määrin muitakin kun meitä tutkijoita kiinnostaa. Mä olen siis Johanna Virtanen, ja toimin tän järjestävän yliopiston sosiaalipsykologian professorina. Kuuluuko tää muuten kaikille sinne? Nää meidän mikrofonit ei oo aina ihan... myötämielisiä... ihmistä kohtaan. Mutta tää nyt ilmeisesti kuuluu. Hyvä.

Ihan alkuun pari käytännön asiaa. Ensinnäkin tän luentosarjan puitteissa on ollu tämmönen tapa, että pidetään kännykät suljettuina eli ne vois tässä kohtaa tarkastaa, että ovat kiinni. Ja myös sitten kaikenlainen tallentaminen on tän sarjan luentojen osalta kielletty.

Ja sitten vielä yhteiskunnallisen muutoksen kandiohjelman opiskelijoille pyydettiin sanomaan, että teidän pitäis tarkistaa esseiden viimeinen palautuspäivä tuolta *Muhvi*-tietokannasta. Siinä on ollu jotain epäselvyyksiä, mutta nyt ilmeisesti pitäis tiedot olla sielläkin oikein.

Meidän tänkertainen otsikko on tällanen kun ”Turhia dosentteja vai tulevaisuuden avainpelaajia?” Todettakoon, että tää muotoilu ei ole omani. Ja mä itse asiassa vähän huomaan kaipaavani sitä aikaa, jolloin kaikkiin otsikoihin ei haettu tätä tällasta pakonomasta dikotomiaa, mutta kieltämättä tää ”turhat dosentit”-narratiivi liittyy tähän tutkimukseen ja tutkimusprosessiin, joita aion tässä tänään teille esitellä.

Eli mennäänpä sitten saman tien niihin.

Niinkun varmasti tiedätte, yliopiston tila on puhuttanu meitä tutkijoita viime vuosina paljon ja mä sanosin, että jopa vähän niinku kiihtyvästi. Täsön pari käyrää, jotka ehkä selittää sitä, miks mä rupesin tuntemaan tarvetta tutkia tätä asiaa.

Ensin on tutkijoiden määrän yleinen kehitys Suomessa tuhatta ihmistä kohden:

(esittelee käyrän, josta näkyy tutkijamäärän kehitys 2000- ja 2010-luvulla)

Ja täähän näyttäs nyt antavan vähän sen suuntasta vihjettä...

(pointtaa, maalaakursorilla tms., kohdan 2010)

...että vuosi kakstuhattakymmenen saattas olla jonkunlainen tekijä tässä tutkijamäärän putoamisessa.

Ja täsön sitten pohjoismainen vertailu. Tanska, Norja, Ruotsi – viime aikojen tutkijamääräkehitys meihin nähden päinvastaista.

(esittelee käyrän, joka osoittaa, että mainituissa maissa tutkijamäärä on samaan aikaan selvästi noussut)

Tän lisäksi oli pari muutakin indikaattoria, jotka mua ajo tähän suuntaan:

Ensiks aivovuoto. Suomalaisia tutkijoita lähtee ulkomaille selvästi enemmän ja syinä on nähty muun muas huono työilmapiiri, jatkuvat leikkaukset, lisääntynyt byrokratia ja tulevaisuudennäkymien puute.

Ja sit oli vielä omakohtanen, tämmönen vähän ehkä epä-tieteellinen havainto aika yleisesti tutkijayhteisössä esiintyvistä töhön liittyvästä ahdistuksesta ja masennuksesta. Tää on tosin

ilmeisesti kansainvälinen ilmiö, mutta vaikuttanee sekin silti näihin lukuihin.

Ja tältä pohjalta mä lähdin sitten tutkimaan.

Okei, mä sain melkein kaksikymmentä prosenttia enemmän haastatteluvastauksia kun mitä tällaisissa tutkimuksissa yleensä tulee. Sen lisäksi monet näistä vastanneista kirjotti selvästi pidempiä vastauksia, kun mä odotin. Eli syntyi aika vahva vaikutelma, että tutkijoilla oli paljon sisällekerättyä asiaa.

No mä aloin sitten purkaa ja järjestellä sitä kerättyä dataa. Mä oon käyttänyt paljon tällasta *grounded theory* -pohjasta metodologiaa. Ja se, mitä sieltä sitten nousi esiin ikään kun toistuvana teemana, ni se oli tällanen kun...

LOUKKAUS

Ja tää oli tavallaan vähän yllättävää. Tutkijan ammattihan on sellanen, että ilman kritiikinsietokykyä sitä ei voi tehdä. Kaikki, mitä me kirjoitetaan, altistuu todella tarkalle, paneutuneelle arvioinnille. Se myllätään ennen julkasemista yleensä moneen kertaan uudestaan – debatti on osa ammatinkuvaa. Toisin sanoen mistään tämmöisestä patologisten mielensäpahottajien kerhosta käsin tää ilmiö ei selity. Vaan syy on ainakin osittain joku muu.

Nää kokemukset jakaantu karkeesti kolmeen kategoriaan.

Ensinnäkin työhön liittyvät sosiaaliset kohtaamiset.

Epähienotunteisuuden kokemuksia, ohittamisia, vähättelyä.

Ja näissä oli siis tavallaan keskenään vastakkaisia kokemuksia: toisissa haastateltava oli huomannut itse loukanneensa ja toisissa sitten tullut loukatuksi toisen taholta. Mutta nää on tällasia työilmapiirikysymyksiä, joita esiintyy oikeastaan kaikilla aloilla eli nää ei varsinaisesti avannu meille juuri yliopiston tilaa.

Toinen loukkausten kategoria liittyy osittain haastatteluajankohtaan. Eli Sipilän hallituksen ulostulot toistu

näissä haastatteluissa usein. Puheet ”kaiken maailman dosenteista” ja professoreiden pitkistä kesälomista, ministeri Grahn-Laasosen avoin kirje, jossa puhuttiin ”yliopistoissa uinuvasta tyytyväisyydestä” ja ikään kun ylhäältä päin patistettiin parempaan. Ja sitte tämäntyyppisen retoriikan osuminen samaan aikaan kovien leikkausten ja väistämättömien irtisanomisten kanssa, niin tää koettiin usein hyvin loukkaavana... Esimerkiks pääministeri Sipilän lause ”niukkuus luo myös luovuutta”, mainittiin näissä haastatteluissa useamman kerran.

Ja sitten oli vielä kolmas ja ehkä näistä tutkimuksellisesti kiinnostavin loukkauskokemus, nimittäin tällanen pitempi institutionaalinen kehitys, joka on alkanu 90-luvulla, mutta jossa erityisesti vuonna 2010 Vanhasen hallituksen toimesta voimaan tullu uus yliopistolaki piirty merkittävänä... Eli tällanen lisääntyvä managerointi ja valvonta. Ja tää prosessi näyttäyty näissä vastauksissa hyvin monenlaisina loukkauskokemuksina.

No sitten kun mä lähin etenemään tässä tutkimuksessa näiden alkuhavaintojen pohjalta, ni kävi sellanen asia... että mä hyvin yllättäen jäin jonkinlaiseen jumiin.

Äänimaailma muuttuu. Luentosaliakustiikka katoaa. Teksti jatkuu hyvin henkilökohtaisena.

”sankari
raahautuu
perässä,
esineen lailla”

JUHA JOKELAN NÄYTELMÄ
YLIOPISTON
AUTONOMIASTA,
TUTKIJOIDEN
AHDINGOSTA JA
TIETEEN
JULKISESTA
KUVASTA
KANTA-
ESITETTIIN KANSALLISTEATTERISSA 2021.

NTAMO 2021

9 789522 158284

ISBN 978-952-215-828-4